

2023. gada 19. oktobrī un
2023. gada 12. decembrī

Aktualizēts saskaņā ar 2025. gada 25. jūlija Nr. 1.1-2/77 rīkojumu

Latvijas Nacionālās bibliotēkas attīstības un darbības stratēģija 2024. – 2028. gadam

Saturs

3	Priekšvārds
4	Latvijas Nacionālās bibliotēkas īpašā nozīme
4	LNB darbības mandāts
4	Ar LNB darbību saistīto nozaru politiskie uzstādījumi, kurus īsteno LNB
6	Iepriekšējā perioda izvērtējums
7	Sabiedrisko aptauju rezultāti
8	Mūsu pamati
8	Prioritāte 2028
9	Stratēģiskie virzieni 2024 – 2028: 1. stratēģiskais virziens: Krājums 2. stratēģiskais virziens: Pakalpojumi 3. stratēģiskais virziens: Kultūrvietā 4. stratēģiskais virziens: Sadarbība
17	Attīstības stratēģijas aktualizēšana un ieviešanas novērtēšana
17	Vīzijas piepildīšana
18	Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības stratēģija 2024. – 2028.gadam
18	Politikas mērķi
19	Mērķa grupas, to intereses un vajadzības
20	Prioritārie virzieni un mērķi I prioritāte – profesionāla, uz attīstību orientēta, motivēta un vienota komanda II prioritāte – efektīvi, uz rezultātu vērsti un jēgpilni darba procesi, kas uzlabo sniegto pakalpojumu kvalitāti un atsaucas klientu vajadzībām un interesēm III prioritāte – iekļaujoša, droša, ērta un resursus saudzējoša darba vide
21	Stratēģiskie priekšnoteikumi Cilvēkresursi Finanses Infrastruktūra un tehnoloģijas
22	Stratēģijas ieviešanas uzraudzība Snieguma rādītāji
23	Darbības stratēģijas ieviešanas uzraudzības process
24	Pielikums: Dokumentā citēto valsts plānošanas dokumentu un stratēģiju saraksts

Priekšvārds

Kā jau visi stratēģiskie plāni, arī šis sastāv no divām galvenajām sadaļām. Pirmā ir iepriekšējā posma raksturojums un izvērtējums. Otrā ir nākošā perioda ieceres un plāni. Abas sadaļas ir aprakstītas secīgā veidā. Pirmo daļu ievada Latvijas Nacionālā bibliotēka (turpmāk - LNB) nozīmes, mandāta un vietas nozarē ekspozīcija, kam seko iepriekšējā perioda veikuma analīze. Jaunā perioda apraksts aptver 2024. – 2028. gadus, kur ir izklāsts par prioritātēm, virzieniem un īstenošanas metodēm.

Iepriekšējais periods ir novērtējams kā ļoti veiksmīgs. Te ir jāņem vērā, ka tas bija saistīts ar vairākiem dramatiskiem apstākļiem. Pirmkārt, COVID pandēmiju. LNB tā skāra nepastarpināti. Tika radikāli mainīts klātienes pakalpojumu režīms, darbiniekiem bija jāstrādā attālinātā režīmā utt. Tas gan būtiski veicināja attālo, t.sk. digitālo pakalpojumu attīstīšanu, kas ļāva strauji palielināt digitalizācijas procesus un digitālo resursu pieejamību.

Otrkārt, karš Ukrainā. LNB atbalstam Ukrainas bibliotēkām u.c. atmiņas institūcijām veltīja gan tehnoloģiskos un materiālos resursus, gan deva intelektuālo un profesionālo atbalstu - kā institucionāli, tā individuāli.

Treškārt, bibliotēkai, kā daudziem bija jāsasopas ar bezprecedenta fiskālām problēmām. Jāsaka, ka pateicoties darbinieku mobilitātei un valsts atbalstam, Eiropas struktūrfondu projektiem, ir izdevies "pārdzīvot" ne tikai šos kritiskos gadus, bet arī spert būtiskus soļus daudzās jomās, kas atbilda LNB izvirzītajiem mērķiem. Kā piemērus var minēt radikālus energoresursu ietaupījumus, panākto vienošanos par digitālo resursu pieejamību un Latvijas Digitālās bibliotēkas izveidi.

Bez šiem trijiem minētajiem faktoriem LNB struktūrvienībās un personāla pārstāvjiem bija jārisina daudzas citas mazāka mēroga problēmas.

Stratēģiskie virzieni 2024. – 2028. gadam ir raksturojami ar pēctecību iepriekšējam periodam. Tajā ir līdzsvarotas attiecības starp analogo un digitālo, bibliotēkas iekšējiem procesiem un ārējās sadarbības prioritātēm, kā arī inovācijām un motivētām tradicionālām aktivitātēm. Atšķirībā no iepriekšējā plāna ievērojami lielāka uzmanība pievērsta aptaujām - kā bibliotēkas darbinieku, tā lasītāju un publikas kopumā. Tātad, uzsvars uz sabiedrības vajadzībām.

No konkrētām prioritātēm vēlos akcentēt tādas, kuras jau ilgāku laiku ir uzmanības centrā (piemēram, obligātā eksemplāra likums, tiešsaistes publikāciju ilgtermiņa saglabāšana u.c.). Aizvien tieksimies iekļauties "Zināšanu jūdzē" ar mērķi izvērst pakalpojumu klāstu, to daudzveidību un kvalitāti. Noslēgumam tuvojas "Latviešu grāmatai 500" aktivitātes, kuras cienījami jānoslēdz 2025./2026.gadā. Latvijas Nacionālā enciklopēdija ir nekad nebeidzama prioritāte.

Visumā jaunas aktivitātes būs fizisko krājumu saglabāšanas stratēģijas 2022. – 2027 īstenošana vai atbilstošas Bibliotēku informācijas sistēmas (BIS) implementācija ar mērķi to integrēt Digitālā kultūras mantojuma platformā. Līdzīgi plānojam informācijas aprites labā izveidot koordinētu digitālo resursu pieejamību un izmantošanu visām bibliotēkām un ieinteresētām atmiņas un pētniecības institūcijām. Pieaugoša LNB loma ir lasīšanas paradumu un medijpratības virzienā.

Faktiski pie jaunām iniciatīvām var pieskatīt projektus, kuri ir vērsti uz energoefektivitātes, kā arī krājumu un bibliotēkas ēku drošības veicināšanu. Te pieskaitāmi arī digitālās transformācijas aspekti – gan pētniecība, gan sadarbība, gan personāla prasmju un zināšanu pilnveide.

Andris Vilks
Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors
2024. gada janvāris

Latvijas Nacionālās bibliotēkas īpašā nozīme

LNB ir Latvijas valsts dibināta un uzturēta nacionāla līmeņa kultūras, izglītības un zinātniskā institūcija, kuras pastāvēšanas mērķis ir nodrošināt Latvijas sabiedrības atmiņas nepārtrauktību šodienas un nākamajām paaudzēm, it īpaši ņemot vērā digitālās vides attīstību, izaicinājumus un piedāvātās iespējas.

LNB atbild par nacionālās bibliogrāfijas veidošanu, Latvijas bibliotēku sistēmas attīstību un nacionālā krājuma veidošanu un mūžsaglabāšanu, veic zinātnisko pētniecību, kā arī veicina kultūrizglītību, tehnoloģisko attīstību un zināšanu pārnesi. LNB īpašā loma Latvijas valsts kontekstā izriet no tās darbības nepastarpinātas mijiedarbības ar visām nozarēm.

LNB ir simbols, bet arī instruments Latvijas zināšanu sabiedrībai un tās attīstībai, kā arī rakstītajam vārdam un tā izplatībai un dzīvotspējai latviešu valodā visdažādākajos formātos. LNB glabā nozīmīgas Latvijas dokumentārā mantojuma vērtības.

LNB saglabā, rada un padara pieejamas nacionālas un starptautiskas nozīmes zināšanas par Latviju, Latvijas sabiedrību, latviešu valodu, kā arī sistemātiski uzkrāj un Latvijā padara pieejamus pasaules līmeņa nozīmīgākos darbus Latvijas sabiedrībai svarīgajās nozarēs.

LNB ir cilvēkiem brīvi un plaši pieejama zināšanu krātuve un radišanas vieta, kas sniedz ieguldījumu Latvijas kā brīvas un demokrātiskas sabiedrības kultūras, sociālajā un ekonomiskajā attīstībā.

LNB sniedz augstticamu un drošu informāciju, veidojot Nacionālo enciklopēdiju, veicot nacionālas nozīmes datu un bibliogrāfisko resursu apzināšanu, vākšanu, saglabāšanu, radišanu, atvēršanu un sagatavošanu tālākizmantošanai, kā arī nodrošina saites ar citiem resursiem gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā.

LNB iekļaujas Eiropas zināšanu un datu telpā, izpilda valsts pasūtījumu, nodrošinot valsts nozīmes Datu centra darbību, un ir nacionāla mēroga pakalpojumu un resursu veidotājs, attīstot Nacionālo enciklopēdiju, Digitālo bibliotēku, Digitālā kultūras mantojuma platformu.

LNB turpina un veicina Ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu: turpinot un uzlabojot labās pārvaldības prakses; vairāk izmantojot faktorus, kas aktivizē rīcību un politiku maiņu; veicot visaptverošas sarunas ar sabiedrību par to, kādā realitātē vēlamies dzīvot. LNB konsekvēnti iestājas par Latvijas valsts ilgtspēju, mērķtiecīgi sniedz ieguldījumu arī pasaules kopējā ilgtspējā, tādējādi padarot pasauli pārtikušāku, zaļāku un drošāku.

LNB darbības mandāts

LNB ir Kultūras ministrijas pārraudzībā esoša nacionālas nozīmes valsts kultūras iestāde, kas darbojas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Nacionālo bibliotēku", 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 436 "Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums" un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

Ar LNB darbību saistīto nozaru politiskie uzstādījumi, kurus īsteno LNB

**Komisijas ieteikums (ES) 2021/1970
(2021. gada 10. novembris) par vienotu Eiropas
kultūras mantojuma datu telpu**

(..) rosina dalībvalstis ieviest attiecīgas sistēmas nolūkā stiprināt kultūras mantojuma nozares atveseļošanu un pārkārtošanos un atbalstīt kultūras mantojuma iestādes, lai tām būtu vairāk iespēju un tās būtu noturīgākas nākotnē. Tā rezultātā tiks panākta augstākas kvalitātes digitalizācija, atkalizmantošana un saglabāšana digitālā veidā visā ES (..).

**Eiropas Savienības Darba plāns kultūrai 2023 – 2026:
aktivitāte – bibliotēku loma**

Bibliotēkām ir galvenā loma Eiropas demokrātiskajā, sociālajā, kultūras un izglītības aspektā visos līmeņos. Tās sniedz nozīmīgu ieguldījumu demokrātijas veidošanā, pilsoniskā iesaistē un sabiedrības līdzdalībā visā ES, tostarp lauku apvidos, ieskaitot attālākos reģionus.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija "Latvija2030"

30. mērķis (..) Pirmā prioritāte ir Latvijas kultūras telpas attīstība, jo stipras un radošas nācijas identitāte sakņojas mūsu unikālajās, mantotajās un jaunradītajās materiālajās un garīgajās vērtībās. (..)

**Latvijas Nacionālais attīstības plāns
2021. – 2027. gadam**

[356] Ikvienam pieejams dinamisks kultūras un sporta pakalpojumu klāsts, kas ļauj attīstīt talantus un veidot spēcīgu Latvijas tēlu pasaulē. [370] Kultūras mantojuma, sporta tradīciju un vērtību saglabāšana un nodošana nākamajām paaudzēm, iesaistot iedzīvotājus un nodrošinot jaunāko informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu, lai pilnvērtīgi iekļautos pasaules kultūras telpā un sportā.

[27] (..) Starptautiskā sadarbība un iesaiste Eiropas zinātnes norisēs ir priekšnosacījums nākotnes izaugsmei, piekļuvei jaunām zināšanām un resursiem, kā arī radošo industriju uzplaukumam.

Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

(..) Publiski finansētai pētniecībai ir jāklūst atvērtāka un pieejamāka plašākai sabiedrībai (..).

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022. – 2027. gadam "Kultūrvalsts"

(..) veicami nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu (..) grāmatniecības, lasīšanas un rakstīšanas kultūras veicināšanu, kā arī bagātinātu muzeju, arhīvu un bibliotēku krājumus un attīstītu to pakalpojumus, veicinot kultūras mantojuma radošu izmantošanu.

(..) ikvienam Latvijas pilsonim un iedzīvotājam ir pieejami viņa kultūras vajadzībām atbilstoši kultūras pakalpojumi, neatkarīgi no indivīda dzīves vietas, rociņas un citām sociāli ekonomiskajām pazīmēm. (..)

(..) Latvijas sabiedrības, it īpaši bērnu un jauniešu, izpratnes par kultūru veidošanai svarīgi ir nodrošināt programmu "Latvijas skolas soma" un "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" ilgtspēju, kultūras klātbūtni vispārējās izglītības saturā, saglabāt grāmatu un rakstītā vārda latviešu valodā nozīmību Latvijas kultūrtelpas un sabiedrības attīstības veicināšanā (..).

Bibliotēku nozares stratēģija 2023. – 2027. gadam

(..) nostiprināt Latvijas Nacionālo bibliotēku kā nozares attīstības virzītājas, kvalitātes standartu un mūsdienu tehnoloģiju sasniegumu ieviešanas nozarē lomu.

Literatūras un grāmatniecības nozares stratēģija 2021. – 2027. gadam

(..) panākt grāmatniecības attīstībai labvēlīgus apstākļus, veicinot kvalitatīvas literatūras u. c. grāmatu pieejamību dažādām auditorijām, tostarp cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, un grāmatu nozīmīguma apzināšanos sabiedrības attīstībā.

Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

(..) dažādu veidu tekstu korpusu papildināšana, uzturēšana, piekļuves nodrošināšana, izmantošana zinātniskos pētījumos, terminu datu bāzu, vārdnīcu izstrāde – tas viss nodrošinās latviešu valodas ilgtspēju, dinamisku attīstību un valodas konkurētspēju gan Latvijas daudzvalodu sabiedrībā, gan pasaules valodu tirgū. (..) Datorlingvistikas attīstība, terminoloģijas, tulkojumzinātnes attīstība un jauni, mūsdienīgi digitālajās tehnoloģijās balstīti valodas pētījumi noteiks pilnvērtīgu latviešu valodas funkcionēšanu un ilgtspēju.

(..) Latviešu valodas prasmes nodrošināšanai diasporā vairāk uzmanības jāvēltn latviešu valodas apguvei jauniešiem un bērniem, īpaši jaunākajā vecuma grupā un tiem, kas dzimuši ārvalstīs. (..)

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

Latvijā darbojas bibliotēku un kultūras centru tīkls, kurā iesaistītais personāls pilda kopienas dzīves katalizatoru funkciju. (..)

Lai nodrošinātu iedzīvotāju iesaistīšanos valsts procesos, nepieciešams nodrošināt pastāvīgi pieejamu informāciju par demokrātijas un līdzdalības būtību un attīstīt tādas pilsoniskās izglītības un līdzdalības formas, kas atbilst iedzīvotāju resursiem, kā arī ir pielāgotas iedzīvotāju iespējām līdzdarboties.

(..) Jāveicina sabiedrības izpratne par dezinformācijas metodēm un noturība pret dezinformācijas ietekmi, pievēršot īpašu uzmanību sabiedrības izglītošanai, lai atšķirtu objektīvu informāciju no dezinformācijas un propagandas (..).

Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

(..) Izveidota uz digitālās telpas attīstību vērsta humanitāro zinātņu un kultūras infrastruktūra un tās pakalpojumi, tai skaitā teksta, skaņas un attēlu atpazīšanai, personu identificēšanai, rokrakstu atpazīšanai u. c. risinājumiem, kā arī pētniecībai ar matemātiskām metodēm.

(..) Turpināt kultūras mantojuma digitalizāciju, digitālo dokumentēšanu un kompetences veidošanu saskaņā ar valsts institūciju, uzņēmēju un NVO īstenojamo projektu vajadzībām. Nodrošināt esošo kompetenču centru iegūto zināšanu un kompetenču attīstību un pārnesi, kā arī jaunu kompetenču veidošanu, t. sk. spēju izskaidrot un atkārtoti izmantot datus, interpretēt un skaidrot plašai sabiedrībai tehnoloģiski sarežģītus datus.

(..) Nepieciešams nodrošināt piekļuvi izglītības iestādēm pie Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālajiem tiešsaistes resursiem, kā, piemēram, periodika.lv, filmas.lv, u.c. resursiem, kuru izmantošanu neierobežo abonēšanas līgumu nosacījumi.

Praksē ir ieviesti atvērtās zinātnes principi, nodrošinot pētniecības datu un zinātnisko publikāciju pārvaldību un publisku pieejamību, ievērojot FAIR (..) principu, nodrošinot digitālo pētniecības datu infrastruktūru un rīku pieejamību, kā arī integrējoties Eiropas zinātnes telpā. (..)

Latvijas atvērtās zinātnes stratēģija 2021. – 2027. gadam

Atvērtās zinātnes stratēģija paredz sabiedriskās zinātnes veicināšanu, sniedzot sabiedriskās zinātnes iniciatīvām informatīvu atbalstu un piekļuvi zinātniskām e-infrastrukturām (piemēram, pētniecības datu repozitorijiem); sabiedriskās zinātnes principu ieviešanu; sabiedriskās zinātnes integrēšanu Latvijas zinātnes komunikācijas aktivitātēs (..).

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

(..) Nākotnē Latvijas izglītības sistēmas būtiski raksturlielumi ir: individualizēta mācību pieeja, sabalansēta un nākotnes vajadzībām atbilstošu prasmju apguve, izglītības iestāžu funkcionāla transformācija, pilnveidota izglītības pārvaldības sistēma.

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

(..) Jāstiprina bibliotēku loma pakalpojumu pieejamības veicināšanā (..).

Iepriekšējā perioda izvērtējums

LNB attīstības stratēģijas prioritāte un centrālā ass iepriekšējā plānošanas periodā (2019. – 2023. g.) bija **bibliotēkas krājums** – tā vispusīga veidošana, saglabāšana un pētniecība. Neskatoties uz ierobežojumiem un sarežģītajiem apstākļiem, visi LNB noteiktie stratēģiskie virzieni tika pakāpeniski īstenoti, atsevišķus rezultātīvos rādītājus pat pārsniedzot.

Bibliotēkas krājums digitālajā laikmetā

Nodrošinot fiziskā krājuma saglabāšanu un turpinot stiprināt krājuma drošības jautājumus, kā arī palielinot piekļuvi un izmantošanas iespējas, LNB turpina veidot un saglabāt bibliotēkas krājumu, nemainīgi saglabājot mērķi – iespējami pilnīgs, datos atspoguļots nacionālais krājums un tā praktiskā saglabāšana.

LNB sadarbībā ar Latvijas Nacionālo arhīvu, Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi un Kultūras informācijas sistēmu centru realizēja ERAF projektus "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā)" un "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2. kārtā)", kā rezultātā ir izveidota Digitālā kultūras mantojuma platforma un Digitālā bibliotēka – digitalabiblioteka.lv. Digitālajā bibliotēkā saplūst saturs no vairāk nekā 500 partneru krājumiem un kolekcijām no visas Latvijas un pasaules. LNB apvieno digitālo saturu Digitālajā bibliotēkā un pārvalda Digitālā kultūras mantojuma platformu, kas ir nacionāla mēroga infrastruktūra un pakalpojums. Digitālās bibliotēkas atvēršana notika 2023. gada 26. oktobrī. Digitālajā bibliotēkā pieejamas vairāk nekā 3,8 miljonu digitālo vienību.

LNB tika izveidots arī valsts nozīmes datu centrs, kas sniedz skaitļošanas resursu nodrošināšanas, datu apstrādes, datu īstermiņa glabāšanas resursu nodrošināšanas, informācijas sistēmu izmitināšanas, kā arī datu ilgtermiņa uzglabāšanas maksas pakalpojumus valsts pārvaldes, jo īpaši zinātniski pētnieciskajām institūcijām, izglītības iestādēm un kultūras institūcijām.

Bibliotēka kā izaugsmei atvērta vide

LNB ir īpaša un unikāla loma zināšanu sabiedrības

veidošanās procesā. Pastiprināti strādājot pie dažādu pratību apguves veicināšanas, organizētas dažāda formāta izglītojošas norises un izstādes, nodrošinot LNB resursu sakārtotību un brīvu pieejamību arī valstī noteiktās ārkārtējās situācijas un epidemioloģisko ierobežojumu laikā.

LNB savu darbību un pakalpojumu klāstu veidojusi, lai būtu klātesoša ikvienā cilvēka izaugsmes posmā, sākot jau ar mazotni un lasīšanas paradumu veidošanos. Nostiprinot lasīšanas tradīciju sabiedrībā un ģimenē, LNB nodrošina lasīšanas veicināšanas programmas bērniem un jauniešiem. Lielākās no tām – lasīšanas veicināšanas programma "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" un "Nacionālās skaļās lasīšanas sacensības".

2018. gadā tika publicēta Nacionālā enciklopēdija drukātā formā, bet digitālā formā turpina nodrošināt lietpratēju veidotu augstticamu saturu Nacionālajā enciklopēdijā, kas kļūst par visbiežāk izmantoto akadēmiski radītu zināšanu avotu interneta vidē

Bibliotēkas krājums kā unikāls un neaizvietojs pētniecības resurss un tā pētniecība

LNB krājumā esošo kolekciju pētniecība un to komunikācija sabiedrībā ar publikācijām, izstādēm, konferencēm un tematiskiem pasākumiem.

Aizsākts apjomīgs norišu cikls "Latviešu grāmatai 500" piecu gadu garumā, izceļot nozīmīgākos procesus, kas reiz iekustināja latviešu rakstītā un iespiestā vārda izplatību, un iezīmējot latviešu valodas un identitātes, grāmatniecības, rakstītā un drukātā vārda attīstību attiecībā uz zināšanu, ideju un inovāciju apriti un izplatību Latvijas teritorijā. LNB pētnieki sadarbībā ar ekspertiem no citām zinātniskajām iestādēm pēta liecības par rakstiem, pierakstiem un tulkojumiem latviešu valodā, kas saglabājušies līdz mūsdienām un kam ir bijusi būtiska nozīme mazo valodu attīstībā Eiropā. LNB kļuvusi par vienu no vadošajām zinātniskajām institūcijām Latvijā, t. sk. īstenojot vairākus gan nacionāla līmeņa, gan starptautiskus pētniecības projektus saistītus ar grāmatniecības vēsturi.

Par izciliem sasniegumiem LNB pētnieki saņēmuši Baltijas Asamblejas balvu zinātnē par kolektīvo monogrāfiju "Rīgas jezuītu kolēģijas grāmatu krājuma (1583 – 1621) katalogs. Krājuma vēsture un rekonstrukcija".

2021. gada sākumā Izglītības un zinātnes ministrija īstenoja LNB kā zinātniskas institūcijas darbības starptautisko novērtējumu, un LNB tika novērtēta ar augsto vērtējumu 4 (ļoti labi), bet attiecībā uz attīstības potenciālu saņēma visaugstāko novērtējumu 5 (izcili).

Kultūras pieredzes radīšana bibliotēkā

Līdzās bibliotēkas pamatfunkcijām LNB ir arī iedvesmas, satikšanās un domu apmaiņas vieta. LNB ēka ir valsts

reprezentācijas simbols un iecienīts tūrisma galamērķis. LNB veidotās kultūras norises rada pievienoto vērtību un ir daļa no mūžizglītības procesa.

2019. gadā līdzās citām nacionālas nozīmes institūcijām tika atzīmēta LNB 100. dzimšanas diena ar vērienīgu programmu. Par godu šim notikumam tika realizēts arī projekts "Neredzamā bibliotēka": izstāde, publikācijas un muzejpedagoģijas programma.

Šajā laikā tapušas arī citas izcilas izstādes, kuru saturs balstījās LNB krājuma pētniecībā. Izstāde "B kā baroks" saņēma Latvijas radošās izcilības festivāla "Adwards" augstāko apbalvojumu kategorijā "Telpas un pieredzes dizains". Pēc uzvaras nacionālajā konkursā izstāde tika izvirzīta Eiropas radošās izcilības festivālam "ADC*E", kur tā saņēma sudraba godalgu telpas dizaina kategorijā.

Gaismas pils ir kļuvusi par Rīgas vizītkarti un tā saņēmusi starptautisku atzinību, kā arī 2023. gadā iekļauta valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā. Jaunas ēkas iekļaušana kultūras pieminekļu sarakstā ir īpašs notikums un vēstījums par Latvijas kultūru pasaulē.

Bibliotēku nozares attīstības virzītāja

LNB pastāv kā visas Latvijas bibliotēku sistēmas kompetences centrs un nodrošina zināšanu pārnēsi visai bibliotēku sistēmai. LNB uzkrāj labās prakses pieredzi un sniedz to citām bibliotēkām. Likumā nostiprināta LNB kā nozares izglītības un profesionālās pilnveides atbalsta sniedzējas funkcija.

Veicināta valsts bibliotēku sistēmas attīstība, ceļot bibliotēku un bibliotekāra profesijas prestižu, un, veicinot bibliotēku darbinieku profesionalitāti, nodrošināta nozares kvalitāte un ilgtspēja. Veikta nozares situācijas dokumentēšana (tapuši pārskata ziņojumi par Latvijas bibliotēkām), kā arī starptautisko organizāciju vadlīniju un ieteikumu adaptācija nozares vajadzībām. Būtiski, lai ikviena Latvijas bibliotēka sniegtu kvalitatīvus un mūsdienīgus pakalpojumus, būtu pārmaiņu virzītāja un Gaismas pils savā kopienā.

2022. gadā LNB atkārtoti akreditēta kā profesionālās tālākizglītības centrs. Jaunā kvalitātē attīstīts Latvijas Bibliotēku portāls un izglītojošā darbība medijpratībā. Šajā periodā tika pievērsta īpaša uzmanība snieguma un ietekmes radītājiem bibliotēkās un to nozīmei bibliotēku interešu aizstāvēšanā.

Sabiedrisko aptauju rezultāti

Attīstības un darbības stratēģijas 2024. – 2028. gadam izstrādes laikā 2023. gadā LNB īstenoja kompleksu pētījumu, kas iekļāva četras aptaujas¹, kuru mērķis bija iegūt informāciju jaunā perioda darbības plānošanai.

Pētījuma centra "SKDS" 2023. gada jūlijā veiktās **Latvijas**

iedzīvotāju LNB pakalpojumu izmantošanas aptaujas rezultāti liecina, ka kopumā ceturtda daļa jeb 25 % iedzīvotāju mēdz izmantot kādu no LNB pakalpojumiem. Salīdzinoši visbiežāk iedzīvotāji meklē informāciju periodiskajos izdevumos – periodika.lv (13 %), meklē informāciju Nacionālajā enciklopēdijā – enciklopedija.lv (11 %) un attēlu kolekcijā "Zudusī Latvija" – zudusilatvija.lv (11 %).

Attiecīgi visbiežāk iedzīvotājus no LNB piedāvātajām iespējām interesē bibliotēkas elektronisko resursu – dažādu nozaru tiešsaistes datubāzu un e-grāmatu izmantošana (31 %), LNB krājuma un digitālo kolekciju izmantošana (24 %), kā arī kultūras pasākumu apmeklēšana LNB ēkā (21 %).

2023. gadā no 13. jūnija līdz 27. jūlijam LNB veica **reģistrēto LNB lasītāju aptauju** ar mērķi noskaidrot savu lasītāju viedokli par LNB vērtību, kultūras un sociālo ietekmi, kā arī par LNB sniegtajiem pakalpojumiem. LNB reģistrēto lasītāju aptaujas dati liecina, ka lielākā LNB mērķauditorija ir jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kas brīvi izmanto LNB piedāvātos resursus un pakalpojumus, lai izstrādātu pētniecības darbu vai mācītos, kā arī izmanto LNB telpas darbam, mācībām un kā satikšanās vietu. Gandrīz 90 % no LNB lasītājiem uzskata, ka LNB saglabā mūsu kultūras mantojumu nākamajām paaudzēm.

Pirmo reizi LNB lūdza saviem lasītājiem norādīt, cik lielā mērā ieteiktu LNB apmeklēt citiem. 2023. gadā **LNB ieteikuma reitinga koeficients ir 72**, kas norāda uz spēcīgu lojalitāti un apmierinātību. LNB 2023. gada jūlijā un augustā **aptaujāja savus apmeklētājus, it īpaši tūristus**, lai noskaidrotu viņu interesi par LNB kā apskates objektu un apmeklējuma mērķus. Pārsvārā LNB apmeklēja tūristi no Eiropas valstīm un bija ļoti apmierināti ar tām iespējām, ko sniedz LNB. Lielākoties tūristi norādīja, ka vēlējušies apmeklēt LNB, pateicoties iespaidīgajai arhitektūrai, kā arī saņemmuši ieteikumus no draugiem un paziņām apmeklēt LNB.

LNB darbinieku apmierinātības un iesaistes aptaujas rezultāti rāda, ka lielākā daļa darbinieku lepojas strādāt LNB. Šāda lojalitāte tiek uzskatīta par psiholoģiski noturīgu saikni ar LNB, kas izpaužas gan kā emocionālā piesaiste LNB, gan tās vērtību un mērķu internalizācija un pūļu ieguldīšana LNB atbalstam un attīstībai.

Kopumā secināms, ka LNB īsteno politikas mērķos izvirzītās nostādnes – LNB ir spēcīgs nacionālās kultūras telpas virzītājs, padarot pieejamu jau šodien mūsu unikālās, mantotās un jaunradītās materiālās un garīgās vērtības.

¹ Šo aptauju rezultāti pieejami LNB ACTO.

Mūsu pamati

LNB misija

Padarīt vieglu un nepārtrauktu Latvijas sabiedrības izglītošanos un izaugsmi, stiprinot neatkarību un demokrātiju Latvijā.

LNB vērtības

Cilvēcība – mēs ar cieņu un atsaucību sagaidīsim ikvienu un pavadīsim zināšanu ceļā;

Zinātkāre – mēs paši tieksimies izzināt un mudināsim iegūt zināšanas arī citus;

Profesionalitāte – savas kompetences, prasmes un zināšanas izmantosim sabiedrības labā.

LNB vīzija

LNB kļuvusi par paradumu, atbalstu un vērtību ikviena Latvijas iedzīvotāja dzīvē.

Prioritāte 2028

Cilvēks.

Mūsu ikdienas darbs un attīstības mērķis ir būt atbalstam un sabiedrotajam ikvienam mācību, pētniecības, pašizglītošanās un jaunrades procesā, kopīgi veidojot stipru, demokrātisku zināšanu sabiedrību.

Stratēģiskie virzieni 2024 – 2028

1. Krājums:

Mums ir un būs unikāls, daudzveidīgs un sabiedrībai pieejams bibliotēkas krājums.

2. Pakalpojumi:

Mēs sniegsim pakalpojumus, kas rosina izmantot bibliotēkas saturu, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs pilnveidotu savas zināšanas un prasmes visa mūža garumā.

3. Kultūrvieta:

Mēs nostiprināsim LNB kā kultūrvietu nācijas demokrātiskai izaugsmei un starptautiskai atpazīstamībai.

4. Sadarbība:

LNB ir līderis bibliotēku nozarē, grāmatzinātnes un digitālā kultūras mantojuma jomā, nozīmīgs humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centrs un sadarbības partneris kultūrā un izglītībā.

1. stratēģiskais virziens: Krājums

Mērķis: Mums ir un būs unikāls, daudzveidīgs un sabiedrībai pieejams bibliotēkas krājums.

Sasniedzamais rezultāts: LNB krājums kā vienots veselums – daudzveidīgs un sabiedrībai viegli pieejams, pateicoties kvalitatīvai informācijai par krājumu un veiksmīgi izmantotām tehnoloģiskajām iespējām.

- Mēs vēlamies tuvināt ikvienu Latvijas iedzīvotāju LNB krājumam. Attīstot kā veselumu fizisko un digitālo krājumu, mēs strādāsim, lai LNB krājums kļūst par pamatu Latvijas iedzīvotāju jaunatklājumiem, jaunām zināšanām un uzticamai informācijai.

- Mūsdienīgi risināsim LNB funkciju – obligātā eksemplāra komplektēšanu, ietverot arī digitāli radīto saturu, un nacionālās bibliogrāfijas veidošanu. Turpināsim pilnveidot tiešsaistes publikāciju, bezsaistes publikāciju un produkcijas datņu uzticamu un drošu ilgtermiņa saglabāšanu, mērķtiecīgi sadarbojoties ar izdevējiem. Mēs attīstīsim pakalpojumus izdevējiem, lai tie būtu ērti, viegli lietojami un nodrošinātu tūlītēju datu pārnesi.

- Mēs rūpēsimies par LNB fiziskā krājuma saglabāšanu pēc starptautiski pieņemtiem principiem, aizsardzību mūsdienu izaicinājumu kontekstā un pieejamību digitālajā vidē, turpināsim digitalizāciju, kā prioritāru izvirzot

unikālu kultūras vērtību saglabāšanu drošības nolūkos un digitalizāciju kvalitatīviem bibliotēkas pakalpojumiem un pētniecībai. Izcelsim LNB speciālos krājumus kā ikvienas nacionālās bibliotēkas kodolu, ar ko tā lepojas.

- Neatņemama sastāvdaļa mūsdienās ir informācija par krājumu un tās kvalitāte. Tādēļ mēs uzlabosim krājuma meklējamību un atrodamību, digitālo objektu, to metadatu un atsaucē datu kvalitāti, bagātinot datus, veidojot savstarpēji saistītu (semantisku) tīklojumu un izmantojot mākslīgā intelekta rīku iespējas. Mēs dalīsimies ar digitālo saturu un datiem, rosināsim atkalizmantošanu, padarīsim tos atvērtus un mudināsim arī citus iziet no slēgtas datu vides.

- Mēs stabilizēsim un attīstīsim izveidoto nacionālā mēroga digitālā kultūras mantojuma infrastruktūru un ieviešim digitālā kultūras mantojuma ilgtermiņa saglabāšanas politiku.

Uzdevumi:

1.1. attīstīt krājumu – analogo un digitālo – kā vienotu veselumu un integrētu pakalpojumu, proaktīvi atsaucoties uz mērķgrupu vajadzībām un attīstības tendencēm;

1.2. īstenot nacionālās intereses visaptveroša krājuma veidošanā, t. sk. iestāties par mūsdienīga Obligātā eksemplāra piegādes likuma pieņemšanu un pilnveidot sadarbību ar izdevējiem;

1.3. mērķtiecīgi īstenot LNB Fiziskā krājuma saglabāšanas stratēģiju 2022 – 2027. gadam un nodrošināt LNB fiziskā krājuma restaurāciju un konservāciju, pilnveidot krājumu iekšējo organizāciju, krājumu drošību un sargāšanu, veidošanas un pārvaldības darba plūsmas, izvērtējot arī mūsdienu tehnoloģiju iespējas;

1.4. virzīties uz jaunu, mūsdienīgu, tīmekļa videi atvērtu bibliotēku informācijas sistēmu;

1.5. pilnveidot nacionālās bibliogrāfijas veidošanu, t. sk. turpināt vēsturisko datu kvalitātes uzlabošanu, publicēt jaunas atvērto datu kopas, nodrošināt nacionālo entīšu identifikāciju un atvērtību starptautiskajā metadatu aprītē, iekļauties starptautiskos katalogos un datubāzēs;

1.6. veidot vienotu metadatu pārvaldību, izmantojot mūsdienīgus tehnoloģiskos risinājumus, atvērtos un saistītos datus (zināšanu grafus), kā arī starptautiskās vadlīnijas²;

1.7. strādāt bibliotēkas krājuma pieejamības virzienā un turpināt mērķtiecīgu digitalizāciju, vēsturiskā krājuma digitālo kolekciju sakārtošanu un auditu digitalizētajam analogajam krājumam, pilnveidot digitalizācijas darba plūsmas un procesus, t. sk. attīstīt tehnoloģiskos risinājumus;

1.8. izstrādāt un ieviest bibliotēkas digitālā krājuma ilgtermiņa saglabāšanas politiku, t. sk. bibliotēkai nodotā citu institūciju digitālā krājuma saglabāšanu, un stabilizēt Digitālā kultūras mantojuma platformas darbību.

2 Piemēram, FAIR principus, kas nodrošina datu atrašanu, pieejamību, savietojamību, atkalizmantojamību, un CARE principus, kas nosaka datu izmantošanu sabiedrības labā, vienlaikus to pārvaldīšanā ievērojot tiesības, atbildību un ētiku.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Uzsāktie vai iepļānotie projekti, kas attiecas uz stratēģisko virzienu:

Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna (turpmāk – ANM) 2. komponentes “Digitālā transformācija” 2.1. reformu un investīciju virziena “Valsts procesu un pakalpojumu modernizācija un digitālā transformācija” 2.1.1.1.i investīcijas projekts Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/007 “Mediju satura integrācija Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformā” (2023 – 2026);

ANM 2. komponentes “Digitālā transformācija” 2.1. reformu un investīciju virziena “Valsts procesu un pakalpojumu modernizācija un digitālā transformācija” Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/004 “IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām” (2023 – 2026);

ANM 1.2. reformu un investīciju virziena “Energoefektivitātes uzlabošana” 1.2.1.4.i. investīcijas “Energoefektivitātes uzlabošana valsts sektora ēkās, t. sk. vēsturiskajās ēkās” projekts Nr. 1.2.1.4.i.0/1/23/I/CFLA/003 “Saules parks pašpatēriņa elektroenerģijas nodrošināšanai LNB” (2023 – 2026);

ANM 1.2. reformu un investīciju virziena “Energoefektivitātes uzlabošana” 1.2.1.4.i. investīcijas “Energoefektivitātes uzlabošana valsts sektora ēkās, t. sk. vēsturiskajās ēkās” projekts Nr. 1.2.1.4.i.0/1/23/I/CFLA/004 “Energoefektivitātes uzlabošana LNB repozitārijā Ropažu novada “Rakstos” (2023 – 2026).

Stratēģiskā virziena snieguma un ietekmes rādītāji:

jaunieguvumu skaits attiecībā pret kopējo krājumu	1,04%
digitalizētas vienības uz 1000 krājuma dokumentiem	241
digitalizētās vienības no prioritāri glābjamām krājuma daļām ārkārtas situācijās	N/A
krājuma vienību īpatsvars, kas ir atspoguļots elektroniskajos katalogos un datu bāzēs	N/A
lasītāju apmierinātība ar krājuma pieejamību	38%

2. stratēģiskais virziens: Pakalpojumi

Mērķis: Mēs sniegsim pakalpojumus, kas rosina izmantot bibliotēkas saturu, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs pilnveidotu savas zināšanas un prasmes visa mūža garumā.

Sasniedzamais rezultāts: Mūsdienīgs, sakārtots un skaidrs LNB pakalpojumu piedāvājums, kas rada pievienoto vērtību sabiedrībai, zināšanu un prasmju pilnveidošanai. Īpaši izveidojies dialogs ar jauniešiem, jauniešiem profesionāļiem un bērniem, panākot, ka bibliotēka ir paradums un vērtība ikviena dzīvē.

- Mēs turpināsim attīstīt pakalpojumus klātienē, nodrošināsim lasītājiem darbu ar daudzveidīgo LNB analoģo krājumu un izmantosim mūsdienu tehnoloģiju iespējas LNB satura un pakalpojumu pieejamībai arī attālināti. Radīsim iespējas katram lietotājam individuāli atrast nepieciešamo, ņemot vērā cilvēku ieradumus. Būsim proaktīvi individualizētu piedāvājumu sagatavošanā lasītājiem un fokusētām mērķgrupām.

- Mēs esam un būsim daļa no Zināšanu jūdzes. Veidosim sadarbību ar studentiem, īpaši maģistrantiem un doktorantiem, vidusskolēniem un mācībspēkiem, rūpēsimies par lasīšanas un pētniecības paradumu veidošanu un atbalstīšanu attiecībā ne tikai uz tekstuālajiem, bet arī vizuālajiem, skaņas un nošu materiāliem. Virzīsimies uz aktīvāku sadarbību ar profesionālām organizācijām, it īpaši tām, kas sekmē izglītošanos un profesionālo pilnveidi. Attīstīsim

profesionālus sadarbības tīklus nozaru griezumā, lai veidotu savstarpēji bagātinošu sadarbību ar nozares profesionāļiem mūža garumā.

- Mēs īpaši pievērsīsimies klientu vajadzību izzināšanai un padziļinātai LNB mērķauditoriju izpētei, domāsim par jaunu klientu piesaisti. Domāsim par to, lai klienti būtu pēc iespējas augstvērtīgi apkalpoti. Meklēsim veidus, lai LNB pakalpojumu sniegšanas vide – gan digitālā, gan fiziskā – būtu iekļaujošāka.

- Mēs veiksime auditu mūsu pakalpojumu klāstā, kā arī turpināsim attīstīt inovatīvus LNB pakalpojumus un mūsdienīgus tehnoloģiskos risinājumus, jo īpaši tādus, kas mudina pievērsties pētniecībai un zinātnei, tai skaitā digitālās humanitārās zinātnēs. Mēs attīstīsim Digitālo bibliotēku kā visaptverošu Latvijas digitālā kultūras mantojuma pakalpojumu.

Uzdevumi:

2.1. veikt pakalpojumu izvērtēšanu un izveidot vienotu pakalpojumu katalogu, kā arī aktualizēt pakalpojumu ceļa karti pēc mērķauditoriju vajadzībām;

2.2. veikt LNB esošo un potenciālo mērķauditorijas izpēti un padziļinātu vajadzību izzināšanu, īstenojot lasītāju apmierinātības un apkalpošanas kvalitātes pētījumus un izvērtējumu;

2.3. nodrošināt pakalpojumu sniegšanu pēc vienotiem standartiem, ieviešot vienotas klientu apkalpošanas pamatnostādnes un lasītāju apkalpošanas kārtību;

2.4. attīstīt iekļaujošāku vidi un pakalpojumus cilvēkiem ar īpašām vajadzībām;

2.5. mērķtiecīgi īstenot LNB Izglītojošās darbības stratēģiju 2022 – 2027. gadam, īpaši pievērsties jauniešu auditorijai piemērotiem pakalpojumiem un norisēm, izvēršot plašāku sadarbību ar skolām mācību pakalpojuma un jauniešu kultūrizglītības jomā;

2.6. veidot bibliotēkas krājuma vērtību izzinošas norises un stāstus dažādām mērķauditorijām, t. sk. pilnveidojot ekskursiju pakalpojuma saturu, īpaši skolēnu ekskursiju segmentā;

2.7. ieviest datu bāzu abonēšanas administrēšanu kā nacionāla līmeņa pakalpojumu bibliotēkām, izglītībai un pētniecībai;

2.8. attīstīt jaunus digitālās pētniecības pakalpojumus kvalitatīvai un padziļinātai sadarbībai ar pētniekiem, t. sk. kvalitatīvus datus, efektīvu sadarbības vidi un pētījumu datu saglabāšanu;

2.9. integrēt krājuma izpēti ikdienas bibliogrāfiskajā un bibliotekārā darbībā, izkopjot zināšanu pārnēsi par LNB fizisko krājumu, tā daudzveidību un saturiskajiem virzieniem;

2.10. panākt Digitālās bibliotēkas augstu atpazīstamību, īpaši jauniešu vidū, veidojot tiem aktuālus pakalpojumus, un iekļaut Digitālo bibliotēku izglītības programmu mācību resursos;

2.11. attīstīt digitālā satura meklēšanas, atrādīšanas, analīzes, apstrādes, bagātināšanas rīkus, t. sk. izmantojot mākslīgā intelekta risinājumus, nodrošināt LNB digitālo resursu un Digitālās bibliotēkas tālāku tehnoloģisko un saturisko attīstību.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Uzsāktie vai iepļānotie projekti, kas attiecas uz stratēģisko virzienu:

Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna (turpmāk – ANM) 2. komponentes “Digitālā transformācija” 2.1. reformu un investīciju virziena “Valsts procesu un pakalpojumu modernizācija un digitālā transformācija” 2.1.1.1.i investīcijas projekts Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/007 “Mediju satura integrācija Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformā” (2023 – 2026);

Valsts pētījumu programmas “Humanitāro zinātņu digitālie resursi” projekts Nr. VPP-IZM-DH-2022/1-0002 “Atvērtas un FAIR principiem atbilstīgas digitālo humanitāro zinātņu ekosistēmas attīstība Latvijā” (2022 – 2025);

Valsts pētījumu programmas “Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai” projekts Nr. VPP-LETONIKA-2022/3-0003 “Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā” (2023 – 2024);

Valsts pētījumu programmas “Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai” projekts Nr. VPP-MM-LKRVA-2023/1-0001 “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai” (2023 – 2026);

Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projekts Nr. Izp-2023/1-0263 “Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas” (2024 – 2026);

Interreg Baltijas jūras reģiona programmas 2021. – 2027. gadam projekts “Transformatīvas publiskās vietas hibrīdbibliotēkās Baltijas jūras reģionā” (BALTIC-UKH, Urban Knowledge Hubs - Transformative Societal Spaces for Hybrid Libraries in the Baltic Sea Region) Nr. #S022 (2023 – 2025);

Nordpluss Adult 2023 mobilitātes programmas projekts Nr. NPAD-2023/10053 “Bibliotēka visiem: pieņemt, iekļaut, komunicēt” (“Library for all: accept, include, communicate”) (2023 – 2024);

Erasmus+ pieaugušo izglītojamo un personāla mobilitātes projekts nr. 2023-1-LV01-KA121-ADU-000135522 (2023 – 2027).

Stratēģiskā virziena snieguma un ietekmes rādītāji:

LNB aktīvie lasītāji pret Latvijas iedzīvotājiem	0.87%
apmierinātības rādītājs	8.7
bibliotēkas tiešsaistes kataloga izmantošana	35 809
bibliotēkas ieguldījumu ietekme uz prasmēm un zināšanām	47
Digitālās bibliotēkas sasniedzamība jeb pārklājums (%) - % iedzīvotāju, kas izmantojuši Digitālo bibliotēku	N/A
bibliotēkas izglītojošo pakalpojumu apmeklējums (izmantošana) pret kopējo bibliotēkas apmeklējumu	8.69%

3. stratēģiskais virziens: Kultūrvieta

Mērķis: LNB ir nostiprinājusies kā kultūrvieta nācijas demokrātiskai izaugsmei, drošībai un starptautiskai atpazīstamībai.

Sasniedzamais rezultāts: LNB nemainīgi ieņem nozīmīgu vietu Latvijas un starptautiskajā kultūrainavā, ar savu darbību stiprina demokrātiskās sabiedrības pamatprincipus un savu lomu sabiedrības domāšanas un kultūras, t. sk. lasīšanas, paradumu veicināšanā.

- Mēs rūpēsimies, lai LNB ir nacionālais lepnums Latvijai un starptautiski, kā arī fiziska kultūrtelpa, kur cilvēki pulcējas, gūst iedvesmu, tiekas, domā, sarunājas, lasa, izglītojas – ir kopā. Mēs kopsim arī savu digitālo kultūrtelpu, kur LNB sniegtā informācija ir uzticama un pārbaudīta, un kur var notikt arī virtuālas satikšanās digitālajā laikmetā.

- Mēs vēlamies parādīt, ka kultūra un izglītība ir daļa no nacionālās drošības, tādēļ nešaubīgi redzam savu lomu pilsoniskās sabiedrības un noturīgu kopienu stiprināšanā, saliedēšanā un kopīgu vērtību apzināšanā. Veidosim LNB par fizisku un virtuālu kultūrvieta, kur valda izteikšanās un vārda brīvība, sociāli atbildīgas norises, var piekļūt drošīgai informācijai un nepastāv cenzūra.

- Mēs izcelsim latviešu valodā rakstītā vārda nozīmi nācijas pastāvēšanā un attīstībā. Pievērsīsimies sabiedrības informācijpratības un medijpratības pilnveidošanai un kritiskās domāšanas nostiprināšanai, kā arī turpināsim veidot un paplašināt Nacionālo enciklopēdiju kā drošīgam avotu. Gudras un pilsoniski atbildīgas sabiedrības pamats ir lasītprasme, ko vēlamies spēcīnāt nacionālā mērogā un diasporā. Mēs stiprināsim un iedvesmosim nākamās lasītāju paaudzes, jo bērni, jaunieši un ikviena ģimene ir LNB nākotnes garant.

- Mēs esam bibliotēka ne tikai pasaulei un Latvijai, ne tikai Rīgai un Pārdaugavai, bet arī tai vietai, kur mēs atrodamies – Klīversalai. Mēs esam bibliotēka šai apkaimei, tāpēc veidosim to atvērtu, aicinošu un iedvesmojošu.

Uzdevumi:

3.1. stiprināt latviešu valodu un grāmatniecību kā nācijas pamatvērtības ar cikla "Latviešu Grāmatai 500" un pastāvīgās ekspozīcijas "Grāmata Latvijā" palīdzību;

3.2. turpināt attīstīt LNB telpas LNB kā kultūrvieta vajadzībām, apmeklētāju ērtībai un interesēm, lasītāju ērtumam un to pieredzes izkopšanai, kopstrādei un individuālajam darbam, īpaši, lai piesaistītu nākamās lasītāju paaudzes;

3.3. turpināt attīstīt un nostiprināt lasīšanas veicināšanas programmas bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem, izglītot lasīšanas veicinātājus dažādos līmeņos un veidot izstādes un norises, kas izceļ lasīšanas nozīmi un vēsturi, dažādu laiku lasītājus un veicina šodienas lasīšanas paradumus;

3.4. attīstīt LNB iekštelpu un ārtelpu, izrādot rūpes par apkārtējo vidi, kā arī izejot ar norisēm plašāk – apkaimē, pilsētā, reģionos un starptautiski;

3.5. pilnveidot un padarīt mūsdienīgu LNB digitālo kultūrtelpu, izstrādājot jaunu bibliotēkas mājas lapu;

3.6. turpināt attīstīt Nacionālās enciklopēdijas saturu un tehnoloģisko risinājumu, lai nodrošinātu drošīgas zinātnieku radītas informācijas izplatīšanu sabiedrībā;

3.7. attīstīt Latvijas Kultūras kanonu, veicinot tā vērtību atpazīstamību un pievilcību dažādās auditorijās kā Latvijā, tā starptautiski;

3.8. stiprināt medijpratību, informācijpratību un kritisko domāšanu gan ar atsevišķām šo prasmju pilnveidei rīkotām aktivitātēm, gan veicinot augstākā līmeņa lasītprasmi kā atsevišķās pratības iekļaujošu lielumu;

3.9. mērķtiecīgi stiprināt LNB rīkoto norišu, tai skaitā izstāžu, sasaisti ar LNB lomu un vietu sabiedrībā;

3.10. stiprināt sabiedrības noturību, pilsonisko iesaisti un demokrātisko līdzdalību, atbalstot un iniciējot sociāli atbildīgas norises LNB kā kultūrvieta.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Uzsāktie vai iepļānotie projekti, kas attiecas uz stratēģisko virzienu:

Kultūras ministrijas mērķprogrammas "Latviešu grāmatai 500" finansējums;

Kultūras ministrijas finansējums no Sabiedrības integrācijas programmas un Diasporas likuma īstenošanas kārtībā (bāzes finansējums lasīšanas veicināšanas programmām);

Kultūras ministrijas finansējums medijpratības veicināšanai;

Valsts pētījumu programmas "Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai" projekts Nr. VPP-LETONIKA-2022/3-0003 "Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā" (2023 – 2024);

Valsts pētījumu programmas "Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai" projekts Nr. VPP-MM-LKRVA-2023/1-0001 "Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturētspējai un ilgtspējai" (2023 – 2026);

Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projekts Nr. Izp-2023/1-0263 "Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas" (2024 – 2026);

Interreg Baltijas jūras reģiona programmas 2021. – 2027. gadam projekts "Transformatīvas publiskās vietas hibrīdbibliotēkās Baltijas jūras reģionā" (BALTIC-UKH, Urban Knowledge Hubs – Transformative Societal Spaces for Hybrid Libraries in the Baltic Sea Region) Nr. #S022 (2023 – 2025).

Stratēģiskā virziena snieguma un ietekmes rādītāji:

kopējais bibliotēkas apmeklējums pret Latvijas iedzīvotājiem	2.26 %
LNB kā kultūrvietas apmeklētāji (ne lasītāji) pret Latvijas iedzīvotājiem	0.047 %
bērnu un jauniešu īpatsvars no kopējā lasītāju skaita	8.75 %
ieteikuma reitings	72
LNB virtuālais apmeklējums pret Latvijas iedzīvotājiem	2.1 %
norišu apmeklējums pret kopējo klātienes apmeklējumu	47 %
LNB lasītāju vietu skaits uz vidējo LNB lasītāju apmeklējumu dienā	1
viena lasītāju vieta uz Latvijas iedzīvotājiem	2689

4. stratēģiskais virziens: Sadarbība

Mērķis: LNB ir līderis bibliotēku nozarē, grāmatzinātnes un digitālā kultūras mantojuma jomā, nozīmīgs humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centrs un sadarbības partneris kultūrā un izglītībā.

Sasniedzamais rezultāts: LNB ir pašsaprotams partneris kultūras, izglītības un zinātnes jautājumos, kā arī līderis bibliotēku, grāmatzinātnes nozarēs un digitālā kultūras mantojuma jomas attīstībā. LNB ir nostiprinājusi pilntiesīgu zinātniskās institūcijas vietu Latvijas zinātnes ekosistēmā. Pilnveidots LNB normatīvais regulējums un sniegts ieguldījums nozares normatīvu pilnveidošanā un interešu aizstāvībā.

- Mēs nostiprināsim savu lomu kultūras, izglītības, zinātnes un bibliotēku nozares un saskarozaru attīstības ekosistēmā. Mēs būsim virzītājspēks bibliotēku un grāmatzinātnes nozares attīstībā un sadarbības partneris saskarozaru attīstībā, nacionāli un starptautiski nozīmīgu jautājumu virzītāji un aizstāvji. Mēs sekmēsim rakstošu un lasošu Latvijas sabiedrību, kas spēj veiksmīgi pielāgoties dažādiem informācijas nesējiem, izmantot gan tekstuālus, gan audiovizuālus, gan skaņu un nošu materiālus, un kuras pamatvērtība ir zināšanas un informācija.

- Mēs apzināties, cik būtiski ir ieguldīt laiku un resursus, lai pētītu, popularizētu un padarītu pieejamus resursus saistībā ar Latvijas bibliotēku, grāmatniecību un grāmatniecības vēsturi. Pētniecībā kopsim attiecības starp trīs galvenajiem virzieniem: krājuma izpēti, grāmatzinātni un digitālo humanitāro pētniecību. Rosināsim lasīšanas paradumu zinātnisku izpēti gan vēsturē, gan mūsdienās, kā arī pētniecībā balstītu rekomendāciju un aktivitāšu izstrādi.

- Mēs virzīsim mūsu unikālo krājumu pētniecību, popularizēšanu un stāstu stāstīšanu kā fiziskā, tā digitālā vidē, tādējādi radot Latvijas zinātnes kopainā pievienoto vērtību un plašāku pētniecības kontekstu. Zinātnes komunikāciju realizēsim caur savu zinātnisko izdevējdarbību, starptautiskām un nacionālām publikācijām un konferenču prezentācijām, izstādēm un daudzveidīgām norisēm. Veidosim sadarbību ar citām

zinātniskajām institūcijām un līdzdarbosimies dažādu projektu vadīšanā gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

- Mēs nodrošināsim savu kā akreditētas izglītības iestādes darbību jaunajai bibliotekāru saimes ataudzei, profesionālo kompetenču aktualizācijai un esošās kopienas profesionālajai pilnveidei. Pastāvīgi sadarbojoties ar pedagogiem un dažādu līmeņu mācību iestādēm, sniegsim atbalstu gan formālajā, gan neformālajā mācību procesā, apliecinot LNB krājuma materiālu, grāmatniecības tēmu un lasīšanas veicināšanas metodikas lietderību daudzveidīgu kompetenču attīstībā.

- Mēs darbosimies kā vienojošs nozares kompetences un attīstības centrs, piedāvājot profesionālās izaugsmes atbalsta instrumentus bibliotekāru individuālai izaugsmei un nozares attīstībai kopumā. Sistemātiski monitorēsim situāciju valstī, sekojot līdz nozares attīstības un virzības tendencēm pasaulē un pārnesot labo praksi Latvijā. Veicināsim sadarbību ar bibliotēkām un nevalstisko sektoru, mudināsim starpnozaru tīklošanos, lai savstarpēji bagātinātos ar zināšanām.

- Mēs paplašināsim sadarbību kultūras mantojuma, izglītības un zinātnes jomā Digitālās bibliotēkas ietvaros. Kā Digitālā kultūras mantojuma Kompetenču centra vadītājs turpināsim veidot digitālās kolekcijas, Digitālo bibliotēku un vienotās pārvaldības platformu kopā ar kultūras mantojuma institūcijām un citiem partneriem.

Uzdevumi:

4.1. sakārtot LNB darbības normatīvo regulējumu, lai varētu nostiprināt savas kā nozares līdera funkcijas un lomu mūsdienu kontekstā;

4.2. nostiprināt LNB kā zinātnisku institūciju, kā arī pilnveidot pētniecības administratīvo pārvaldību LNB un zinātniskās izdevējdarbības organizēšanu;

4.3. izstrādāt vienotu LNB zinātniskās darbības stratēģiju, centrā izvirzot lasīšanas paradumu izpēti vēsturiskā un mūsdienu griezumā, lasīšanas pārmaiņas digitālajā laikmetā, pašu lasīšanas konceptu vispārīgākā kultūras vēstures ietvarā caur vizuālo, skaņas un nošu materiālu apzināšanu un interpretāciju, pētniecībā balstītu bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanu;

4.4. attīstīt un pilnveidot zinātnes komunikācijas pasākumu programmu, lai nodrošinātu to, ka zinātnisko pētījumu rezultāti sasniedz plašu interesentu loku;

4.5. sekmēt Latvijas humanitāro un sociālo zinātņu atpazīstamību starptautiskajā zinātnes telpā, īstenojot sadarbību ar ārvalstu atmiņas un augstākās izglītības institūcijām, īpaši pievēršoties Ziemeļaustrumu Eiropas reģionam un vācvalodīgajai kultūrtelpai;

4.6. nostiprināt LNB kā Latvijas grāmatniecības izpētes centru, attīstot zinātniskā personāla kapacitāti, iniciējot partnerību ar zinātniskām institūcijām Latvijā un ārvalstīs, veicinot starpdisciplināras pētniecības praksi un veidojot sadarbības tīklus kā pamatu kopīgiem pētnieciskiem projektiem;

4.7. stiprināt partnerības ar Latvijas augstākās izglītības iestādēm un atmiņu institūcijām;

4.8. stiprināt esošās un paplašināt jaunas sadarbības digitālo kolekciju un Digitālās bibliotēkas veidošanai, digitālā satura bagātināšanai un atkalizmantošanai; izveidot ilgtspējīgas sadarbības ar medijiem, digitalizējot reģionālo mediju vērtīgo saturu;

4.9. nodrošināt datu apmaiņu ar starptautiski nozīmīgām platformām un iniciatīvām (Europeana, ISNI, Wikidata u. c.), LNB iekļaušanos starptautiskās pētniecības platformās (CLARIN, DARIAH, u. c.) un Latvijas iekļaušanos Eiropas kultūras mantojuma datu telpā;

4.10. turpināt veidot Latvijas kultūras mantojuma atsauces datu zināšanu organizēšanas sistēmu un savienot Latvijas kultūras mantojuma institūciju veidotos datus par kultūras mantojuma objektiem, kas līdz šim glabājušies dažādās informācijas sistēmās, datubāzēs un dokumentos;

4.11. virzīt bibliotēku un saskarozaru profesionālo pilnveidi un kompetenču attīstību, dažādojot un arvien aktualizējot esošo profesionālās pilnveides pakalpojumu piedāvājumu, un veicinot profesionālo prasmju un zināšanu stiprināšanu;

4.12. stiprināt Latvijas bibliotēku tīklu, iesaistoties nozares normatīvā regulējuma aktualizēšanā, atbalstot publisko un skolu bibliotēku attīstību un nozaru bibliotekāru savstarpējo tīklošanos, nodrošinot profesionālās informācijas apriti, īpaši Latvijas Bibliotēku portālu kā vadošo informatīvo ziņnesi nozarē, un proaktīvi sadarbojoties bibliotēku aizstāvības jautājumos;

4.13. pilnveidot bibliotēku nozares standartu un vadlīniju adaptēšanu Latvijā, attīstīt un popularizēt bibliotēku nozares un saskarozaru terminoloģiju.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Uzsāktie vai ieplānotie projekti, kas attiecas uz stratēģisko virzienu:

Valsts pētījumu programmas "Humanitāro zinātņu digitālie resursi" projekts Nr. VPP-IZM-DH-2022/1-0002 "Atvērtas un FAIR principiem atbilstīgas digitālo humanitāro zinātņu ekosistēmas attīstība Latvijā" (2022 – 2025);

Valsts pētījumu programmas "Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai" projekts Nr. VPP-LETONIKA-2022/3-0003 "Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā" (2023 – 2024);

Valsts pētījumu programmas "Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai" projekts Nr. VPP-MM-LKRA-2023/1-0001 "Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturētspējai un ilgtspējai" (2023 – 2026);

Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projekts Nr. Izp-2023/1-0263 "Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas" (2024 – 2026);

Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna (turpmāk – ANM) 2. komponentes "Digitālā transformācija" 2.1. reformu un investīciju virziena "Valsts procesu un pakalpojumu modernizācija un digitālā transformācija" 2.1.1.1.i investīcijas projekts Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/007 "Mediju satura integrācija Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformā" (2023 – 2026);

ANM 2. komponentes "Digitālā transformācija" 2.1. reformu un investīciju virziena "Valsts procesu un pakalpojumu modernizācija un digitālā transformācija" 2.1.1.1.i investīcijas projekts Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/004 "IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām" (2023 – 2026);

Eiropas Komisijas programmas EU4Dialogue projekts "Mazināt plaisas ar kultūras un izglītības palīdzību" ("EU4Dialogue: improving exchanges across the divide through education and culture") Nr. ENI/2021/423-479 (2021 – 2025).

Erasmus+ sadarbības partnerības pieaugušo izglītībā projekts Nr. KA220-ADU-F213CD94 "Digitālā kompetence un informācijpratība bibliotekāriem" (DKIB) (2023 – 2026).

Stratēģiskā virziena snieguma un ietekmes rādītāji:

LNB zinātniskie izdevumi	9
LNB dalība starptautiskās organizācijās	29
LNB dalība starptautiskos un vietējos projektos	39
projektos iesaistītie darbinieki	31%
papildus investīcijas, kas saņemtas attīstībai (piemēram, projektu finansējums) pret pamatbudžetu	15,65 %
Organizētie profesionālās pilnveides apmeklējumi uz vienu Latvijas bibliotekāro darbinieku	2,26
Pasākumu novērtējums ar ieteikuma reitingu	68
Bibliotēku portāla apmeklējums uz vienu bibliotekāro darbinieku	41,2 %

Attīstības stratēģijas aktualizēšana un ieviešanas novērtēšana

Stratēģijas aktualizēšana plānota katrā tās spēkā esamības kalendārajā gadā līdz 1. martam, izdarot nepieciešamos grozījumus un papildinot to ar attiecīgā gada rezultātīvo rādītāju skaitliskajām vērtībām, kas pamatojas uz jaunākajiem datiem un precizētajām prognozēm. Stratēģijā izvirzīto vīziju un uzdevumu īstenošana balstās ikgadējos gada plānos. Stratēģijas

ieviešana tiks novērtēta, izstrādājot LNB attiecīgā gada publisko pārskatu.

Vīzijas piepildīšana

Stratēģijas vīzijas ieviešanu atbalsta LNB Darbības stratēģija 2024 – 2028. gadam (apstiprināta ar LNB direktora 2023. gada 19. oktobra rīkojumu Nr. 1.1-2/95 un saskaņota ar Kultūras ministrijas 2023. gada 6. novembra vēstuli Nr. 3.1-1/1468).

Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības stratēģija 2024. – 2028.gadam

Politikas mērķi

Darbības pilnvarojums

Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) ir Kultūras ministrijas pārraudzībā esoša nacionālas nozīmes izglītības, kultūras un zinātniskā iestāde, kas darbojas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Nacionālo bibliotēku", 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.436 "Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums" un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

LNB misija:

Padarīt vieglu un nepārtrauktu Latvijas sabiedrības izglītošanos un izaugsmi, stiprinot neatkarību un demokrātiju Latvijā.

LNB vīzija:

LNB kļuvusi par paradumu, atbalstu un vērtību ikviena Latvijas iedzīvotāja dzīvē.

LNB vērtības:

Cilvēcība – mēs ar cieņu un atsaucību sagaidīsim ikvienu un pavadīsim zināšanu ceļā;

Zinātkāre – mēs paši tieksimies izzināt un mudināsim iegūt zināšanas arī citus;

Profesionalitāte – savas kompetences, prasmes un zināšanas izmantosim sabiedrības labā.

LNB darbības stratēģija 2024 – 2028 nostiprina LNB attīstības stratēģijas 2024 – 2028 prioritāro mērķu piepildīšanu.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam

[356] Ikvienam pieejams dinamisks kultūras un sporta pakalpojumu klāsts, kas ļauj attīstīt talantus un veidot spēcīgu Latvijas tēlu pasaulē. [...] kultūras jomas izaicinājumus raksturo nepieciešamība pēc uzlabotas un modernas infrastruktūras, pilnveidotām personāla kompetencēm, lietpratīgiem darbiniekiem, kā arī auditorijas sašaurināšanās demogrāfisko procesu dēļ, nepietiekams jaunrades atbalsts, lai saglabātu pietiekamu kultūras piedāvājuma klāstu. [370] Kultūras mantojuma, sporta tradīciju un vērtību saglabāšana un nodošana nākamajām paaudzēm, iesaistot iedzīvotājus un nodrošinot jaunāko informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu, lai pilnvērtīgi iekļautos pasaules kultūras telpā un sportā.

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022. – 2027.gadam "Kultūrvalsts"

1. rīcības virziens. Kultūras piedāvājuma pieejamība sabiedrībai. [...] pievērsama īpaša uzmanība kultūras

piedāvājuma pieejamībai, tostarp cilvēkiem ar zemiem ienākumiem, digitālajai pieejamībai, pieejamībai sociālās atstumtības riska grupām, tostarp kultūras piedāvājuma piekļūstamībai cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem [...]

3.4. Nodrošināt kultūras mantojuma institūciju darbu un to pakalpojumu attīstību.

Nozīmīgas kultūras mantojuma glabātājas ir t.s. "atmiņas institūcijas" - bibliotēkas, arhīvi un muzeji, kas nodrošina ne tikai mantojuma saglabāšanu, bet arī tā interpretāciju un pieejamību sabiedrībai. Turpmākajos gados būtiski ir ne tikai atbalstīt šo institūciju krājumu veidošanas un saglabāšanas darbu, bet arī strādāt pie krājumu izpēti, interpretācijas un komunikācijas sabiedrībai, veidojot inovatīvus pakalpojumus.

Risināmo jautājumu vidū ir nozaru IKT pamatdarbības sistēmu attīstība, krājumu digitalizācijas turpināšana un digitālo materiālu ilgtermiņa saglabāšana, kā arī digitālo pakalpojumu attīstība.

Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam

Ņemot vērā, ka Latvijā ir plaši izvērstas publisko bibliotēku tīkls un bibliotekāri sniedz būtisku ieguldījumu iedzīvotāju digitālo pamatprasmju uzlabošanā, nepieciešams nodrošināt bibliotekāru kā digitālo aģentu kompetenču paaugstināšanu valsts pārvaldes pakalpojumu un citu digitālo pašizglītošanās pakalpojumu sniegšanā klientam atbilstošākajā kanālā un digitālo rīku pielietošanā pakalpojumu pieteikšanai.

Izveidota uz digitālās telpas attīstību vērsta humanitāro zinātņu un kultūras infrastruktūra un tās pakalpojumi, tai skaitā teksta, skaņas un attēlu atpazīšanai, personu identificēšanai, rokrakstu atpazīšanai u. c. risinājumiem, kā arī pētniecībai ar matemātiskām metodēm.

Turpināt kultūras mantojuma digitalizāciju, digitālo dokumentēšanu un kompetences veidošanu saskaņā ar valsts institūciju, uzņēmēju un NVO īstenojamo projektu vajadzībām. Nodrošināt esošo kompetenču centru iegūto zināšanu un kompetenču attīstību un pārnesi, kā arī jaunu kompetenču veidošanu, t. sk. spēju izskaidrot un atkārtoti izmantot datus, interpretēt un skaidrot plašai sabiedrībai tehnoloģiski sarežģītus datus.

Bibliotēku nozares stratēģija 2023 – 2027

1.4. nostiprināt Latvijas Nacionālo bibliotēku kā nozares attīstības virzītājas, kvalitātes standartu un mūsdienu tehnoloģiju sasniegumu ieviešanas nozarē lomu.

Mērķa grupas, to intereses un vajadzības

Mērķa grupas	Intereses un vajadzības
Iekšējās mērķa grupas: darbinieki un vadība	Efektīva iekšējā komunikācija un darba procesi Konkurētspējīgs atalgojums Cilvēkresursu attīstība un kompetence Ērta un mūsdienīga darba vide
Reģistrētie lasītāji	Profesionāli, augsti kvalificēti un uz klientu orientēti darbinieki Līdzdalība Iekļaujoša komunikācija Atbildība, kvalitāte Informācijas un zināšanu pieejamība
Sadarbības partneri: kultūras mantojuma institūcijas, izglītības, zinātnes un kultūras institūcijas	Saistību ievērošana Līdzdalība Partnerība Viedoklis un nostāja Iekļaujoša komunikācija
Sadarbības partneri: valsts institūcijas	Savlaicīga informācijas apmaiņa Konstruktīvs viedoklis
Sadarbības partneri: NVO	Līdzdalība Iekļaujoša komunikācija Partnerība
Sadarbības partneri: bibliotēku tīkls	Līderis Interesu aizstāvība Vienota nostāja Uz kopēju mērķi vērsta komunikācija un sadarbība Līdzdalība
Sabiedrība	Profesionāli, augsti kvalificēti un uz klientu orientēti darbinieki Garants nācijas vērtību saglabāšanai Informācijas un zināšanu pieejamība Darba caurskatāmība Saprotama un dialogu vērsta komunikācija

Prioritārie virzieni un mērķi

CILVĒKI – PROCESI – VIDE

I prioritāte – profesionāla, uz attīstību orientēta, motivēta un vienota komanda

LNB, tāpat kā visa bibliotēku nozare pasaulē, saskaras ar nepieciešamību darbiniekiem pielāgoties jaunām prasmēm mūsdienu mainīgajā un digitāli transformētajā pasaulē, paaudžu nomaiņu un izteiktu kadru mainību. Arvien pieaug nozīme katra individuāla darbinieka ieguldījumam un labbūtībai, vienlaicīgi veidojot vienotu LNB komandu.

1.mērķis – regulāri pilnveidosim darbinieku zināšanas, īpaši uzmanību pievēršot digitālām prasmēm

Gada griezumā organizēsim vairākus izglītojošus pasākumus darbiniekiem dažādos formātos. Rosināsim darbinieku dalību profesionālās pilnveides pasākumos, tai skaitā, starptautiskos. Pilnveidosim atbalsta sistēmu, lai būtu iespējama darbinieku pārkvalificēšanās un rotācija LNB ietvaros, ja ir tāda interese. Organizēsim regulāras tikšanās ar LNB augstāko vadību.

2.mērķis – veicināsim bagātīgu, specifisku un ilggadīgu zināšanu pārnesei nākamajām paaudzēm, iedrošinot mentoringu un savstarpēju kopdarbu

Gada griezumā organizēsim vairākus savstarpējās pieredzes apmaiņas pasākumus starp struktūrdalībām (darba specifikas iepazīšana, komandējumos un izglītojošos pasākumos gūtās pieredzes nodošana u.c.). Pilnveidosim atbalsta sistēmu mentoringam starp dažādu paaudžu darbiniekiem zināšanu pārnesei. LNB darba kultūru un motivēšanas sistēmu virzīsīm tā, lai tiktu izcelts katra darbinieka individuālais ieguldījums kopējā LNB darbā.

3.mērķis – piesaistīsim jaunus speciālistus, izceļot LNB kā pievilcīgu darba devēju

Meklēsim iespējas jaunu speciālistu piesaistei, izmantojot sadarbību ar izglītības iestādēm (prakšu un brīvprātīgā darba iespējas). Pilnveidosim atbalsta sistēmu jauno darbinieku integrēšanai LNB kolektīvā (jauno darbinieku mācības, mentorings, jauno censoņu izcelšana u.c.).

4.mērķis – uzlabosim iekšējo komunikāciju, rīkojot regulāras domu apmaiņas un uzturot efektīvus apziņošanas rīkus

Attīstīsim iekšējās komunikācijas kanālus (vēstkopas, informācijas rīti u.c.) Gada griezumā rīkosim kolektīva saliedēšanas pasākumus, tai skaitā tos, kas jau kļuvuši par tradīciju. Organizēsim prāta vētras par LNB darbam nozīmīgiem jautājumiem. Veiksim ikgadēju darbinieku apmierinātības un iesaistes aptauju.

II prioritāte – efektīvi, uz rezultātu vērsti un jēgpilni darba procesi, kas uzlabo sniegto pakalpojumu kvalitāti un atsaucas klientu vajadzībām un interesēm

Digitālā transformācija ir rosinājusi nepieciešamību pārvērtēt darbības procesu veidu un efektivitāti, lai rezultātā iegūtu pēc iespējas kvalitatīvākus pakalpojumus LNB klientiem, ieklausoties to vajadzībās. Straujā mainība un nestabilitāte pasaulē liek ieviest riskos balstītu pārvaldību. Projektu īstenošanā aktuāls ir personāla prasmju un kapacitātes jautājums, īpaši digitālo resursu, pakalpojumu un IKT attīstībā.

5.mērķis – pilnveidosim elektronisko dokumentu apriti, darba efektivitātei un lēmumu pieņemšanas kvalitātei

Veiksim darba procesu pārvērtēšanu, tai skaitā, atsevišķu administrēšanas procesu optimizēšanu administratīvā sloga mazināšanai, kā arī pēc iespējas ieviesīsim darbību automatizāciju. Ieviesīsim LNB elektronisko dokumentu apriti, lai nodrošinātu efektīvāku un ātrāku dokumentu apriti, īstenojot arī darbinieku izglītošanu.

6.mērķis – pilnveidosim risku pārvaldību un ieviesīsim gatavības kultūru neparedzētām situācijām darbinieku, apmeklētāju un krājuma drošībai

Ieviesīsim skaidru un dzīvotspējīgu LNB risku pārvaldības politiku, risku izvērtēšanu veiksmīgu nozīmīgāko lēmumu pieņemšanas procesā. Īstenosim krājuma saglabāšanas stratēģijas uzdevumus. Turpināsim darbu pie plāna un instrukciju izstrādes ārkārtas situācijām LNB krājuma drošībai, izglītojot arī darbiniekus.

7.mērķis – pilnveidosim uz klientu vērstu apkalpošanas kultūru, veicot LNB lasītāju un apmeklētāju vajadzību izziņošanu un secīgu pakalpojumu izvērtēšanu

Ieviesīsim Klientu apkalpošanas vadlīnijas un pilnveidotu Lasītāju apkalpošanas kārtību. Izveidosim LNB pakalpojumu katalogu, veicot katra pakalpojuma izvērtēšanu, tai skaitā, digitālās transformācijas perspektīvā. Izvērtēsim darbaspēka pārgrupēšanas nepieciešamību, ceļot kapacitāti procesu un pakalpojumu nodrošināšanai ar augstāko pievienoto vērtību. Veiksim regulāras mūsu klientu vajadzības un apmierinātību izziņošanas aptaujas.

8.mērķis – pilnveidosim projektu vadības administrēšanu, lai radītu iespējas efektīvi piesaistīt un lietderīgi un caurskatāmi izlietot piesaistīto finansējumu LNB stratēģiskai attīstībai

Pilnveidosim projektu vadības kārtību efektīvākai projektu

portfeļa administrēšanai. Strādāsim pie LNB projektu-vadītāju un personāla prasmju un kapacitātes paaugstināšanas.

III prioritāte – iekļaujoša, droša, ērta un resursus saudzējoša darba vide

Neskatoties uz hibrīdpieeju darba organizēšanā, kā arī lasītāju paradumos - strādāt gan klātienē, gan attālināti – tomēr bibliotēkas telpiskā vide arī turpmāk saglabās būtisku lomu kā nacionālas un starptautiskas nozīmes izglītības un kultūrvietā. Bibliotēkas telpām un infrastruktūrai jābūt kopumā motivējošai videi darbam, mācībām un radošām izpausmēm. Tām jābūt ērtām un efektīvām darbiniekiem, lai atbildētu klientu vajadzībām un pakalpojumu pieprasījumam.

9.mērķis – nodrošināt darbiniekiem ērtu, drošu, elastīgu un draudzīgu darba vidi

Sekosim līdz darbinieku labbūtībai, nodrošinot ērtus un drošus darba apstākļus. Atbilstoši darba specifikai nodrošināsim arī tehniskās iespējas attālinātam darbam. Īpaši vēršīsim uzmanību darbinieku IKT apgādes un drošības jautājumiem, lai nodrošinātu pakalpojumu, īpaši digitālo, kvalitāti, tai skaitā zinātnes infrastruktūrai.

10.mērķis – aktualizēt infrastruktūru pakalpojumu kvalitātei un LNB klientu ērtākam darbam

Radīsim pakalpojumu pieprasījumam atbilstošu vidi - gan fiziski, gan digitāli. Strādāsim pie telpu izmantošanas pārplānošanas, atsaucoties uz identificētajām mērķauditoriju vajadzībām. Turpināsim attīstīt LNB Datu centru un tā infrastruktūru drošai datu glabāšanai. Aktualizēsim tehnisko nodrošinājumu pasākumu un norīšu organizēšanai atbilstoši mūsdienu prasībām un iespējām.

11.mērķis – pilnveidosim krājuma glabāšanas un drošības apstākļus

Turpināsim uzlabot LNB krājuma (gan fiziskā, gan digitālā) glabāšanas drošības apstākļus, tai skaitā preventīvu aizsardzību. Veiksim Silakroga krātuves uzlabošanas darbus drošai krājuma glabāšanai. Efektīvākai mikroklimata nodrošināšanai ēkām Mūkusalas ielā veiksim Daugavas ūdens ieņemšanas vietas padziļināšana darbus.

12.mērķis – turpināt ieviest “zaļo domāšanu” un resursu taupīšanas pasākumus

Turpināsim organizēt LNB darbu, pēc iespējas taupot resursus, kā arī turpināsim ieviest atsevišķus mērķētus pasākumus resursu taupīšanai ikdienā. Attīstīsim idejas realizāciju LNB apgādē izmantot alternatīvus (saules) enerģijas ieguves avotus. Pievērsīsimies LNB ārtelpas uzlabojumiem, lai iekļautos pilsētvidē un tās ekoloģiskajā sistēmā.

Stratēģiskie priekšnoteikumi

Cilvēkresursi

2022. gadā LNB bija 375 amata vietas, tajā skaitā 239 bibliotekārie darbinieki.

Kopējais faktiski nodarbināto skaits 2022. gada 31. decembrī bija 351, tajā skaitā: 266 (76 %) sievietes un 85 (24 %) vīrieši. Strādājošo vidējais vecums ir 46 gadi.

Nodarbināto sadalījums pa amatu grupām 2022.gadā: 10 vadības pārstāvji un departamentu direktori, 8 pētnieki un vadošie pētnieki, 11 administratīvie darbinieki, 46 nodaļu, sektoru vai virzienu vadītāji, 61 eksperts dažādās jomās un 78 dažāda līmeņa un jomu speciālisti, 35 bibliotekāri un galvenie bibliotekāri un 19 galvenie bibliogrāfi, 14 projektu vadītāji un koordinatori, 24 dažādas specializācijas tehniskie darbinieki un 26 dažāda līmeņa IKT jomas pārstāvji, 7 restauratori un grāmatzēji, 3 muzejpedagogi un 7 Nacionālās enciklopēdijas redakcijas darbinieki.

No visiem LNB strādājošajiem 11 % ir vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā, 3 % ir pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība, 22 % ir akadēmiskā izglītība vai otrā

līmeņa profesionālā augstākā izglītība (bakalaurs), 59 % ir akadēmiskā izglītība vai otrā līmeņa profesionālā izglītība (maģistrs), 4 % strādājošajiem ir doktora grāds.

2022. gadā LNB darbinieki ir papildinājuši zināšanas kursus un semināros, profesionālo kvalifikāciju cēlušī 185 darbinieki, kvalifikācija celta 83 dažādos mācībuursos, semināros un citos profesionālās pilnveides pasākumos. 32 LNB darbinieki piedalās profesionālās pilnveides pasākumos kā lektori.

Personāla mainība 2022. gadā: no darba atbrīvoti 31 nodarbinātie, savukārt darbā pieņemti 39 nodarbinātie.

LNB darbinieku atalgojumu tuvākajos gados ietekmēs valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas reforma. Personāla attīstība un labbūtība ir viena no nozīmīgākajām stratēģiskajām prioritātēm nākotnē.

Finanses

LNB plāno pamatfunkciju nodrošināšanai (12 240 513 milj. EUR saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2023. gadam”)

un projektu finansējumu (2023.gadā 2 711 141 milj. EUR, un tuvākajos zināmos gados 3 milj. EUR/ gadā) piešķirtā finansējuma pārvaldību.

Lai nodrošinātu efektīvu resursu pārvaldību, LNB veic budžeta izdevumu uzraudzību, savlaicīgu risku identificēšanu.

Infrastruktūra un tehnoloģijas

LNB darbība norit divās ēkās Mūkusalas ielā 3 un 5 un Ropažu novada "Silakroga" krātuvē.

Papildus, pielāgojoties attālinātajam darbam, darbinieki ir nodrošināti ar IT tehnoloģisko aprīkojumu un mājas biroja iekārtojumu darba pienākumu pilnvērtīgai veikšanai neatkarīgi no fiziskās atrašanās vietas.

Pieejamā finansējuma ietvaros arī turpmāk organizēsim un nodrošināsim darba vides materiāltehnisko un tehnoloģisko risinājumu atbilstoši mūsdienīgas bibliotēkas prasībām un elastīgam darba režīmam.

Stratēģijas ieviešanas uzraudzība

Snieguma rādītāji

Prioritāte	Sasniedzamie rezultāti un to rādītāji	Atbildīgais par rādītāja ieviešanas uzraudzību	Datu (informācijas) avots
I prioritāte – profesionāla, uz attīstību orientēta, motivēta un novērtēta komanda	Izglītojošie pasākumi darbiniekiem (N/A) Jauno darbinieku mācības (3) Regulāras tikšanās ar augstāko vadību (10) Saliedējoši pasākumi (3) Nodrošinātas prakses jauniešiem speciālistiem (16) Veiktas darbinieku aptaujas (1)	Personāla nodaļa Komunikācijas departaments Attīstības departaments	Pasākumu organizatori Gada pārskati Darbinieku aptaujas
II prioritāte – efektīvi, uz rezultātu vērsti un jēgpilni darba procesi, kas uzlabo sniegto pakalpojumu kvalitāti un atsaucas klientu vajadzībām un interesēm	Pilnveidoti LNB darba procesa digitālie risinājumi (1) Pilnveidota risku vadība Pilnveidota projektu pārvaldība Veikta klientu vajadzību izziņošana (1) Klientu apkalpošanas vadlīniju ieviešana Lasītāju apkalpošanas kārtības ieviešana Pilnveidoti un attīstīti jauni pakalpojumi iekļaujošai sabiedrībai	Tehnoloģiju departaments un birojs Attīstības departaments un citi departamentu vadītāji Attīstības departaments un citi departamentu vadītāji Pakalpojumu departaments un citi departamentu vadītāji Pakalpojumu departaments Pakalpojumu departaments, Komunikācijas departaments, Tehnoloģiju departaments, Saimniecības departaments	LNB informācijas, t.sk. lietvedības sistēmas Rīkojums Rīkojums Aptauju organizatori, gada pārskati Rīkojumi Gada pārskati
III - iekļaujoša, droša, ērta un resursus saudzējoša darba vide	Uzlabota infrastruktūra Veikti resursu taupības pasākumi, pilnveidoti iekšējie procesi Uzlaboti krājuma, tai skaitā digitālā, saglabāšanas apstākļi	Saimniecības departaments, Tehnoloģiju departaments un Komunikācijas departaments Saimniecības departaments Pakalpojumu departaments un Speciālo krājumu departaments Saimniecības departaments Tehnoloģiju departaments	Darba vides izvērtējums, LNB publiskās daļas izvērtējums, gada pārskati Iniciatīvu īstenošana Krātuvju izvērtējums, gada pārskati

Galvenie snieguma rādītāji	Atbildīgais par rādītāja ieviešanas uzraudzību	Datu (informācijas) avots
Nodarbināto apmierinātība ar izglītības un attīstības iespējām LNB, darba vidi un mikroklimatu ir ar pieaugošu tendenci	Personāla nodaļa	Nodarbināto aptauja
Klientu un partneru apmierinātība ar sadarbību un komunikāciju ir ar pieaugošu tendenci	Pakalpojumu departaments, Speciālo krājumu departaments, Komunikācijas departaments un Attīstības departaments	Klientu aptaujas, Gada pārskati, atsauksmes pēc pasākumiem
Samazināts elektroenerģijas un siltumenerģijas patēriņš, salīdzinot ar 2019. gadu	Saimniecības departaments, Budžeta izpildes un grāmatvedības uzskaites nodaļa	Pamatbudžeta izpildes rādītāji
Darba plāna pasākumu īstenošana noteiktajā laikā ir vismaz 75%	Visu departamentu vadītāji un stratēģiskās attīstības speciālists	Darba plāns Gada pārskati

Darbības stratēģijas ieviešanas uzraudzības process

Par stratēģijas īstenošanu un tajā paredzēto mērķu un pasākumu izpildi ir atbildīgas visas LNB struktūrvienības.

Konkrēti pasākumi stratēģijas prioritāšu īstenošanai jāiekļauj LNB ikgadējā darba plānā. Uzraudzību par kopējo stratēģijas izpildi nodrošina LNB vadība direkcijas personā, tās īstenošanas izvērtēšanu un nepieciešamo precizēšanu ne retāk kā vienu reizi gadā veic stratēģiskās attīstības speciālists sadarbībā ar LNB vadību, izstrādājot LNB gada pārskatu.

Stratēģijā paredzēto pasākumu īstenošanai nepieciešamos finanšu resursus plāno LNB budžeta ietvaros.

Stratēģijas ietekmes izvērtēšanai katra gadu veic Ikgadējās aptaujas, lai izprastu komandas kopējo noskaņojumu un pieņemtu lēmumus par atbilstošu rīcību.

Informāciju par stratēģijas īstenošanas gaitu katru gadu iekļauj LNB publiskajā pārskatā. Stratēģijas īstenošanas gala izvērtējums jāveic stratēģijas pēdējā darbības gadā – 2028. gadā. Informācija par gala izvērtējuma rezultātiem jāiekļauj attiecīgā gada publiskajā pārskatā un jāizmanto, sagatavojot nākamā perioda darbības stratēģiju.

Pielikums: Dokumentā citēto valsts plānošanas dokumentu un stratēģiju saraksts

Pielikums: Dokumentā citēto valsts plānošanas dokumentu un stratēģiju saraksts

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022. – 2027.gadam "Kultūrvalsts"

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam

Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam

Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam

Latvijas atvērtās zinātnes stratēģija 2021. – 2027. gadam

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2021/1970 (2021. gada 10. novembris) par vienotu

Eiropas kultūras mantojuma datu telpu

Eiropas Savienības Darba plāns kultūrai 2023 – 2026

Bibliotēku nozares stratēģija 2023 – 2027

Literatūras un grāmatniecības nozares stratēģija 2021 – 2027